

КОГНІТИВНА ТЕОРІЯ СОЦІАЛІЗАЦІЇ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

У статті розкрито зміст когнітивної теорії соціалізації

Ключові слова: соціум, соціалізація, когнітивна соціалізація.

Abstract

The article reveals the content of the cognitive theory of socialization.

Keywords: society, socialization, cognitive socialization.

Вступ

Третину свого життя людина вчиться у світі складних суспільних відносин. Суспільство вимагає від нас потрібних йому вмінь і навичок, правильних рішень. І допомагає нам це зробити соціалізація. Соціалізація – обов'язковий фактор розвитку особистості, що виявляється як комплекс процесів та результат засвоєння й активного відтворення людиною знань, цінностей, норм тощо на основі її діяльності, спілкування і відносин.

Результати дослідження

Сутність особистості та соціалізації по-різному трактувалися представниками різних філософських традицій та соціологічних шкіл, сьогодні існує ряд концепцій розвитку людини та суспільства. Американський соціолог Н. Смельзер систематизував їх у чотири основні групи, серед яких і когнітивна теорія соціалізації, що була розроблена швейцарським філософом та психологом Жаном Піаже. [1]

Згідно з цією моделлю, когнітивна соціалізація проходить декілька стадій, кожна з яких характеризується набуттям нових пізнавальних здібностей і залежить від успішності попередньої.

Від 0 до двох років проходить сенсорно-моторна стадія, протягом якої у дитини розвивається здатність пізнавати світ спершу за допомогою вроджених рефлексів, а пізніше – свідомої координації рухів. Так формується вміння тривалий час утримувати в пам'яті образи об'єктів навколишнього світу.

На цьому етапі соціалізація обмежується наслідуванням батьківської поведінки та розвитком інтуїтивної довіри до близьких людей.

Від 2 до семи років дитина проживає період доопераційних уявлень (передопераціональна стадія), протягом якої відбувається перехід до внутрішніх функцій: формується вміння діяти не лише із зовнішніми об'єктами, а й з уявленнями. Тобто, у результаті проходження цієї стадії дитина зможе розрізнити символи та їх значення, розуміти різницю між об'єктами і їх символами.

Характерною рисою процесу соціалізації в цей період є явище егоцентризму, що виражається в нездатності дитини поглянути на свою точку зору з боку, як на одну з можливих. Дитина ще не здатна «думати про свої думки».

Від 7 до 11 років проходить стадія конкретних операцій. Тепер дії з уявленнями починають об'єднуватися, узгоджуватися одна з одною і перетворюються на операції – акт уявлення, що складається з кількох актів. Також освоюється здатність виконувати дії подумки, не переносячи їх у життя.

У контексті соціалізації ці зміни означають часткове подолання егоцентризму: розвиток можливості аналізувати власні вчинки та робити висновки із них.

Від 12 до 15 років – стадія формальних операцій. Основна здатність, що з’являється на цій стадії – здатність мати справу з гіпотетичними, а зовнішню діяльність сприймати як окремий випадок того, що можливо могло б бути. Розвивається уміння аналізувати математичні, моральні, логічні проблеми, міркувати про майбутнє. [3]

На цьому етапі людина вже активно взаємодіє з оточенням. Може не лише навчатися, а й навчати, ділитися знаннями і роздумами.

Діти цієї стадії проходять у певній послідовності, хоча швидкість і результативність соціалізації на них можуть бути різними у різних дітей.

Згідно з Піаже, ці стадії когнітивного розвитку є універсальними рисами соціалізації – процес адаптації до соціального середовища, який полягає в тому, що дитина, досягнувши певного рівня розвитку, стає здатною до співробітництва з іншими людьми, завдяки поділу та координації своєї точки зору з поглядами інших людей. Важливу роль процес соціалізації починає відігравати у віці 7-8 років, коли внаслідок впливу суспільства та необхідності визначити своє місце в ньому свідомість дитини переходить від егоцентричної позиції до об’єктивної.

Після Жана Піаже когнітивну теорію соціалізації доповнив американський психолог Л. Кольберг, який в основу переходу від однієї стадії до іншої вклав не лише результати розвитку когнітивних навичок, а й здатності до розуміння й емпатії. [2]

Висновки

Отже, когнітивна теорія соціалізації Ж. Піаже побудована на переконанні, що процес «злиття з оточенням» не може протікати без інтелекту, а розвиток інших психічних функцій на всіх етапах підпорядковано інтелекту.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Соціалізація особистості. Електронний ресурс. – Режим доступу: <https://studfile.net/preview/7844524/>
2. Докаша. В. І Соціологія: навч. посібник. Чернівці Чернівецький нац. ун-т, 2012. 448 с.
3. Москаленко В.В «Соціалізація особистості» монографія. – Київ: Фенікс, 2013. – 540с.

Стукальська Аліна Ігорівна— студентка групи МЗД-196, факультет менеджменту та інформаційної безпеки, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail:stukalska2002@gmail.com

Науковий керівник: **Корнієнко Валерій Олександрович** — канд. іст. наук, докт. політ.наук, завідувач кафедри суспільно-політичних наук, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: valkorney1958@gmail.com

Stukalska Alina Igorivna — Faculty of Management and Information Security, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, email : stukalska2002@mail.com

Supervisor: **Kornienko Valeriy Oleksandrovych** - Cand. ist. Science, Dr. Political Science, Head of the Department of Social and Political Sciences, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: valkorney1958@gmail.com